

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті описано особливості міжнародного співробітництва у сфері інформаційно-комунікаційних технологій; уточнено стандартні світові показники, які беруть до уваги, аналізуючи стан розвитку інформаційно-комунікаційних технологій; схарактеризовано упровадження інформаційно-комунікаційних технологій в Україні порівняно з іншими державами.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, міжнародне співробітництво, індекс рівня розвитку ІКТ, вартість цінового кошика ІКТ.

Постановка проблеми. Забезпечення громадян, державних органів, підприємств, установ й організацій офіційною документованою або публічно оголошеною інформацією про зовнішньополітичну діяльність України, події та явища в інших країнах – завдання міжнародної інформаційної діяльності. Відповідно до законодавства України її громадяни мають право на вільний і безперешкодний доступ до інформації через зарубіжні джерела, пряме телевізійне мовлення, радіомовлення, пресу тощо.

В Україні створення та діяльність спільних організацій у галузі інформації за участю вітчизняних та іноземних юридичних осіб і громадян регулюються законодавством України. Якщо міжнародним договором встановлено інші правила, ніж ті, які містяться в законодавстві України, що регулює відносини в галузі інформації, то застосовуються норми міжнародного договору, укладеного Україною (ст. 50 Закону України «Про інформацію»).

Міжнародне співробітництво у сфері інформаційно-комунікаційних технологій регулюється згідно з чинним законодавством (ст. 20 Закону України «Про науково-технічну інформацію»).

Міжнародне співробітництво у сфері інформаційно-комунікаційних технологій спрямовано на підвищення економічної ефективності та науково-технічного рівня виконання Національної програми інформатизації. З цією метою до виконання окремих завдань Національної програми інформатизації можуть залучатися іноземні юридичні та фізичні особи, іноземні інвестиції.

Держава розвиває та підтримує всі форми міжнародного співробітництва у сфері інформаційно-комунікаційних технологій, які не суперечать законодавству та державним інтересам України (ст. 27 Закону України «Про національну програму інформатизації»).

Державний університет телекомунікацій представляє Україну в Міжнародному союзі електрозв'язку (МСЕ) та залучає до цієї роботи інші організації й відомства.

Активний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) зумовив новий етап життя – глобальне інформаційне суспільство, перехід до якого, у свою чергу, передбачає здійснення певних перетворень в економічних, соціальних та інших сегментах кожної країни.

Дослідження у сфері ІКТ дають можливість підвищити конкурентоспроможність національної економіки, брати участь у вирішенні соціальних проблем тощо. Відповідно досить актуальною є проблема аналізу розвитку інформаційно-комунікаційних технологій на

засадах міжнародного співробітництва. Постала проблема систематизації накопичених знань із певної теми та адаптації основних теоретичних засад зміни рівня міжнародного співробітництва у сфері ІКТ України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання дослідження розвитку ІКТ на основі міжнародного співробітництва стало предметом аналізу зарубіжних науковців: Арон Р., Спікана Н. Дж., Шахназарова Г. Х., Шнідер Р. Серед вітчизняних учених вагомий внесок у дослідження міжнародного співробітництва та розвитку сфери ІКТ зробили: Ажнюк М. О., Будаговська С. А., Войтко С. В., Герасимчук В. Г., Даниленко Н. Б.

Мета статті полягає в аналізі розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та міжнародного співробітництва в цій сфері в умовах глобальної інформатизації суспільства.

Виклад основного матеріалу. Міжнародні відносини характеризуються значними відмінностями від інших форм суспільних відносин, оскільки охоплюють будь-які види стосунків, що виникають у міжнародному середовищі [1].

Міжнародне співробітництво – це універсальна форма організації спільного або взаємоузгодженого виробництва за участю іноземних партнерів двох або декількох країн, заснована на розподілі виробництва продукції, комерційному співробітництві, взаємній гарантії ризиків, спільному захисті інвестицій і галузевих таємниць.

У сучасному світі інформаційні технології (ІТ) дедалі активніше застосовуються в різноманітних сферах життя суспільства, видозмінюючи їх і надаючи соціальному та людському розвитку нових якостей, сенсів та вимірів.

Інформаційна складова відіграє також суттєву роль у формуванні конкурентного потенціалу держав, розвитку міжнародних відносин [4].

Уточнімо поняття «інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ)». За дослідженнями М. Руденко, цим терміном часто послуговуються як синонімом до інформаційних технологій (ІТ), хоча ІКТ – це ширший термін, що підкреслює роль уніфікованих технологій та інтеграцію телекомунікацій (телефонних ліній та бездротових з'єднань), комп'ютерів, програмного забезпечення, накопичувальних та аудіовізуальних систем, які дозволяють користувачам створювати, одержувати доступ, зберігати, передавати та змінювати інформацію [4]. ІКТ мають досить розгалужену структуру (рис. 1).

Рис. 1. Структура інформаційно-комунікаційних технологій [4, с. 14]

Інформаційно-комунікаційні технології – потужний інструмент впливу на розвиток держави й суспільства, реального сектору промисловості, який може зумовити розвиток економічного та політичного стану держави. Сьогодні інформаційні технології впроваджуються на багатьох підприємствах, в організаціях.

Для того щоб економіка країни постійно розвивалася та вдосконалювалася, необхідне тісне співробітництво з іншими гравцями на світовій арені. Тобто міжнародне співробітництво – це складова розвитку інформаційно-комунікаційних технологій [2].

Для об'єктивного аналізу у світовому масштабі порівняймо розвиток ІКТ на соціально-економічному рівні, узявши до уваги дані декількох країн та України. Це дозволить виявити рівень міжнародного співробітництва досліджуваних держав, а на основі отриманих показників виникне можливість для України перейняти успішний досвід високотехнологічно розвинутих країн в умовах інформатизації суспільства.

Одним з основних показників рівня соціально-економічного розвитку країни є величина ВВП на душу населення за ПКС [3].

Згідно зі звітом про роботу Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації за 2020 рік, в умовах інформатизації суспільства серед країн лідирують Норвегія, Люксембург та Сінгапур. Україна займає 91-у позицію у світовому рейтингу, тим самим посівши останнє місце за ДВВП (ПКС) серед країн [2].

Всесвітнім самітом з інформаційного суспільства визначено два основні показники рівня розвитку інформаційного суспільства в країнах світу – індекс розвитку ІКТ та вартість цінового кошика ІКТ. У табл. 1. представлено місце України за індексом розвитку ІКТ за 2013 – 2017 рр. [3]:

Таблиця 1

Місце України за індексом розвитку ІКТ за 2013 – 2017 рр

рік	Місце в рейтингу 167 країн	Показник індексу	Зміна індексу, %
2013	73	5,15	3,62
2014	76	5,19	0,78
2015	79	5,23	0,77
2016	78	5,31	1,53
2017	79	5,62	5,84

До складу індексу розвитку ІКТ за методикою Міжнародного союзу електрозв'язку входять так звані підіндекси: доступу, використання та навичок, які більш детально розкривають градацію розвитку рівня ІКТ у світі. Показники вказують на неналежний рівень в нашій країні забезпеченості лініями фіксованого та стільникового телефонного зв'язку, наявність низької пропускну здатності міжнародних Інтернет-каналів, малий відсоток домогосподарств, що мають доступ до ПК та Інтернету.

Згідно з підіндексом навичок ІКТ, що характеризує високий рівень коефіцієнта грамотності дорослого населення, відсоток людей, які мають середню та вищу освіту, лідерами серед досліджуваних країн виступають Південна Корея (9,86), Фінляндія (9,80), Австралія (9,29). Останні позиції займають Люксембург (7,23) та Сінгапур (7,12). Варто відмітити, що наша держава (9,17) за даним показником посідає 11-е місце в рейтингу МСЕ у світі, демонструючи наявність висококваліфікованих кадрів у країні, що є позитивною ознакою подальшого розвитку інформатизації суспільства. Цей показник є запорукою створення ефективного міжнародного співробітництва, тож чим його значення вище, тим більш налагоджений рівень співробітництва з іншими країнами [1].

Ще одним важливим показником, що відображає рівень розвитку інформаційного суспільства, є вартість цінового кошика ІКТ. Слід враховувати, що чим вище вартість цінового кошика ІКТ в країні, тим нижчий у цій країні доступ до ІКТ. Зазначимо, що ціни на послуги ІКТ в 2022 р. зросли, але це пов'язано насамперед з економікою держави за воєнного стану. Згідно з дослідженнями науковців, вартість послуг ІКТ в нашій державі дуже

висока, що значно заважає подальшому розвитку інформатизації, тим самим забезпечуючи відставання України від інформатизовано розвинутих країн [2].

Для оцінювання та порівняння рівня розвитку інформаційного суспільства застосовують інтегровані індекси та ключові показники галузі. Високий рівень таких показників говорить про значний розвиток інформатизації країни, що слугує подальшому удосконаленню співробітництва в галузі ІКТ.

Протягом 2019 – 2022рр. спостерігається надзвичайний прогрес ІКТ в усьому світі. Однак «цифровий розрив» між розвиненими та країнами, що розвиваються, залишається значним. Експорт/імпорт товарів ІКТ (% від загального числа експорту/імпорту товарів) включає телекомунікації, аудіо й відео, комп'ютер і супутнє обладнання; електронні компоненти та інші товари інформаційно-комунікаційних технологій.

Основними експортерами послуг у сфері інформаційно-комунікаційних технологій із 2015 року виступають Європа (62,6%) та Азія (23,5%). Незначна частка світового експорту припадає на країни Африки (0,4%), Південної та Центральної Америки (1,3%).

Висновки. На сьогодні потенціал ІКТ-сфери виступає ефективною основою для соціально-економічних перетворень, організації дієвої економіки, зміцнення громадянського суспільства, що впливатиме на розвиток міжнародного співробітництва.

Упровадження ІКТ та співпраця на міжнародному рівні, їх широке застосування в різних сферах життєдіяльності особи, суспільства та держави є одним з найважливіших інструментів сталого розвитку кожної країни. Світова інфокомунікаційна галузь активно розвивається останні кілька десятиліть.

Україна не демонструє найвищих показників ІКТ-галузі, однак наша держава має неабиякий потенціал для подальшого розвитку інформатизації суспільства.

Список використаної літератури

1. Загальні засади міжнародного співробітництва. Київ, 2018. URL: <http://www.radazed.org.ua/mizhnarodne-spivrobitnictvo.html>.
2. Звіт про роботу Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації за 2020рік / упоряд. О.М. Животовський. Київ: Знання, 2021. 77с.
3. Інформаційно-комунікаційні технології у зовнішньополітичній діяльності. Київ, 2019. URL: <http://uadoc.zavantag.com/text/15850/index-1.html>.
4. Руденко М. В. Аналіз позицій України в глобальних індексах цифрової економіки. *Економічна наука*. 2021. № 2. С. 11–18.
5. Статут Міжнародного союзу електрозв'язку: ратифіковано Законом № 116/94-ВР від 15.07.94. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_099 (дата звернення: 27.09.22).

REFERENCES

1. Zahalni zasady mizhnarodnoho spivrobitnytstva (2018) [General principles of international cooperation]. Retrieved from <http://www.radazed.org.ua/mizhnarodne-spivrobitnictvo.html>.
2. Zvit pro robotu Natsionalnoi komisii, shcho zdiisniuiе derzhavne rehuliuвання u sferi zviazku ta informatyzatsii za 2020rik / uporiad. Zhyvotovskiy O. M. (2021) [Report on the work of the National Commission that carries out state regulation in the field of communication and informatization for 2020]. K.: Znannia.
3. Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii u zovnishnopolitychnii diialnosti (2019) [Information and communication technologies in foreign policy activities]. Retrieved from <http://uadoc.zavantag.com/text/15850/index-1.html>.
4. Rudenko M. V. (2021) Analiz pozysii Ukrainy v hlobalnykh indeksakh tsyfrovoi ekonomiky [Analysis of Ukraine's position in global indices of the digital economy]. *Ekonomichna nauka*, № 2, pp. 11–18.

5. Statut Mizhnarodnoho soiuzu elektrozv'iazku: ratyfikovano Zakonom № 116/94-VR vid 15.07.94. (1994). [Statute of the International Telecommunication Union: ratified by Law No. 116/94-BP dated 15.07.94.] Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_099.

SIDORENKO TETIANA. INTERNATIONAL COOPERATION IN THE SPHERE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES. *The article describes the features of international cooperation in the field of information and communication technologies; standard global indicators that are taken into account when analyzing the state of development of information and communication technologies have been clarified; the implementation of information and communication technologies in Ukraine compared to other countries is characterized.*

Key words: *information and communication technologies, international cooperation, ICT development level index, ICT price basket value.*